ul. Francesco Nullo 8/4 31-543 Krakow
Email: biuro@oirp.krakow.pl, tel. 12 410 84 00

01.09.2008 obowiązuje od

Stanowisko Przewodniczącej Komisji dotyczące kosztów postepowania sądowego lub egzekucyjnego otrzymywanych w ramach stosunku pracy

Kraków, dnia 1 września 2008r.

STANOWISKO

Przewodniczącej Komisji d/s Wykonywania Zawodu i Wizerunku Radcy Prawnego OIRP w Krakowie dotyczące kosztów postępowania sądowego lub egzekucyjnego otrzymywanych w ramach stosunku pracy

1. Przedmiot sprawy

W dniu 26 sierpnia 2008r. na ręce Pani Dziekan OIRP w Krakowie wpłynęło pismo radcy prawnego. Sprawa - zgodnie z zakresem przedmiotowym - została przekazana Przewodniczącej Komisji ds. Wykonywania Zawodu i Wizerunku Radcy Prawnego. Przedmiotem korespondencji była prośba o przedstawienie stanowiska w sprawie wynagrodzenia radcy prawnego zatrudnionego na podstawie stosunku pracy, a obejmującego zasądzone koszty zastępstwa w postępowaniu sądowym lub egzekucyjnym, w szczególności zaś, kwestii podstawy, od jakiej należy obliczać wszelkie obciążenia publicznoprawne (podatek dochodowy od osób fizycznych, składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne).

2. Zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu

Przedstawiony problem sprowadza się do oceny, czy w sytuacji wypłaty przez pracodawcę na rzecz radcy prawnego - pełnomocnika w sprawie 65% z zasądzonych orzeczeniem kosztów zastępstwa procesowego, podstawę dla obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych i składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz FP i FGŚP należy obliczać od 65% tych kosztów, czyli od kwoty faktycznie wypłacanej radcy prawnemu, czy też od kwoty zasądzonej orzeczeniem.

3. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

1. kodeks pracy
2. ustawa z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. D.U. z 2002r. nr 123, poz. 1059 ze zm.),
3. ustawa z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. D.U. z 2000r. nr 14, poz. 176, ze zm.)
4. ustawa z dnia 13 października 1989r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. D.U. z 2007r., nr 11, poz. 74, ze zm.)

Ponadto, dla ustalenia stanu faktycznego wykorzystano pismo powołane na wstępie niniejszego stanowiska.

4. Analiza zagadnienia

Podstawowym przepisem, który stanowi punkt wyjścia do dalszych rozważań jest artykuł 22(4) ustawy o radcach prawnych, w brzmieniu następującym: „Art. 224. 1. Radca prawny wykonujący zawód na podstawie stosunku pracy ma prawo do wynagrodzenia i innych świadczeń określonych w układzie zbiorowym pracy lub w przepisach o wynagradzaniu pracowników, obowiązujących w jednostce organizacyjnej zatrudniającej radcę prawnego. Wynagrodzenie to nie może być niższe od wynagrodzenia przewidzianego dla stanowiska pracy głównego specjalisty lub innego równorzędnego stanowiska pracy. Jeżeli prawo do dodatków uzależnione jest od wymogu kierowania zespołem pracowników, wymogu tego nie stosuje się do radcy prawnego. 2. Radca

ul. Francesco Nullo 8/4 31-543 Krakow
Email: biuro@oirp.krakow.pl, tel. 12 410 84 00

prawny uprawniony jest do dodatkowego wynagrodzenia w wysokości nie niższej niż 65% kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych na rzecz strony przez niego zastępowanej lub jej przyznanych w ugodzie, postępowaniu polubownym, arbitrażu zagranicznym lub w postępowaniu egzekucyjnym, jeżeli koszty te zostały ściągnięte od strony przeciwnej. W państwowych jednostkach sfery budżetowej wysokość i termin wypłaty wynagrodzenia określa umowa cywilnoprawna."

Należy zaznaczyć, iż powyższy przepis stanowi lex specialis w stosunku do przepisów kodeksu pracy i kreuje dodatkowe uprawnienie pracownicze wynikające z faktu zatrudnienia w charakterze stosunku pracy.

Jak wynika z zacytowanego ustępu 2 art. 22(4), warunkami skorzystania z uprawnienia w nim wskazanego jest:

1. zasądzenie kosztów zastępstwa przez właściwy organ,
2. ściągnięcie tych kosztów od strony przeciwnej,
3. minimalna kwota kosztów nie niższa niż 65%.

Co do pierwszej przesłanki wymienionej powyżej, podkreślenia wymaga jedynie to (co jest prawdopodobnie przedmiotem niezrozumienia ze strony pracodawcy w opiniowanej sprawie), że koszty zastępstwa procesowego egzekucyjnego, czy też inne wskazane w przepisie są zasądzane na rzecz pracodawcy. Kwestia rozliczenia kosztów z radcą prawnym następuje dopiero po ich ściągnięciu i dotyczy kwoty nie niższej niż 65%. Sprawa wysokości tych kosztów zależy zatem od ustaleń stron (pracodawcy i radcy prawnego) zawartych w umowie o pracę lub też w stosownych przepisach płacowych obowiązujących u pracodawcy. Moim zdaniem, jeżeli umowa o pracę lub przepisy płacowe obowiązujące u pracodawcy nie stanowią inaczej, koszty należy liczyć w wysokości 65% ściągniętych kosztów.

Rozważenia wymaga również kwestia tego, czy kwota 65% ściągniętych kosztów, to kwota brutto, czy też netto. Pojęcie wynagrodzenia „brutto" w ogóle nie występuje w przepisach prawa pracy i ma raczej znaczenie potoczne. Prawo pracy posługuje się bowiem jedynie pojęciem wynagrodzenia za pracę jako takiego. Potoczne znaczenie ma też pojęcie wynagrodzenia „netto", przez które należy rozumieć część wynagrodzenia za pracę wypłacaną pracownikowi, ale tylko wtedy, gdy pracodawca dokona stosownych odliczeń na podstawie innych przepisów prawa. Jeżeli pracodawca wynagrodzenia za pracę nie wypłaci, to w ogóle nie można mówić o jakimkolwiek odliczeniu, a więc tym samym także o wypłacie części wynagrodzenia (nazywanej wynagrodzeniem netto). Powyższe stwierdzenia mają oparcie w art. 87 § 1 kp, według którego z wynagrodzenia za pracę - po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych - podlegają potrąceniu określone należności. A więc mamy wynagrodzenie za pracę, od którego odliczamy zaliczkę na podatek. Jest więc oczywiste, że część podlegająca odliczeniu jest częścią wynagrodzenia za pracę. Do takich samych wniosków prowadzi też analiza przepisów dotyczących zaliczki na podatek dochodowy i składek na ubezpieczenie społeczne. Identyczne zasady wynikają z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która w zakresie pojęcia przychodu odwołuje się do przepisów podatkowych. To, że określone kwoty pieniężne odliczane przez pracodawcę na poczet zaliczki na podatek dochodowy (składki na ubezpieczenie społeczne) stanowią część należnego pracownikowi wynagrodzenia za pracę jest przyjmowane w orzecznictwie. Pogląd w tej materii wyraził m. in. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 kwietnia 1998 r. I PKN 55/98 (OSNAPiUS 1999/8 poz. 278), stwierdzając że „...wynagrodzenie za pracę to określone w umowie o pracę wynagrodzenie brutto, a z przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych wynika jedynie obowiązek pobierania od tego wynagrodzenia zaliczki na poczet podatku dochodowego. Zawsze więc pracodawca przeznacza na wynagrodzenie pracownika kwotę wymienioną w ustawie i przepisach płacowych, a obowiązek opłacenia podatku powoduje jedynie zmniejszenie kwoty wypłaconej do rąk pracownika...."

Z punktu widzenia podatkowego oraz opierając się na skąpej informacji w przedmiocie treści stosunku pracy, brak jest podstaw do przyjęcia, iż wynagrodzenie radcy prawnego z tytułu zastępstwa w postępowaniach, o których mowa w ust. 2 art. 22 (4) miałoby wynieść więcej i być wypłacane na innych zasadach niż w komentowanym przepisie. Oczywiście, teoretycznie, pracodawca może ustalić z pracownikiem będącym radcą prawnym korzystniejsze zasady rozliczania rzeczonych kosztów, niemniej jednak, jeżeli tego nie uczynił, to uprawnienie w zakresie dodatkowego wynagrodzenia należy interpretować ściśle. Stąd też, tak samo jak w

ul. Francesco Nullo 8/4 31-543 Krakow
Email: biuro@oirp.krakow.pl, tel. 12 410 84 00

przypadku wynagrodzenia za pracę, przychodem pracownika jest wysokość wynagrodzenia zdefiniowanego zgodnie z art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi, że:

„Art. 12. 1. Za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.” Z kolei moment powstania przychodu reguluje art. 11 wymienionej ustawy, który stanowi, że przychodami, są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń.

Nie sposób zatem wskazać żadnej postawy prawnej dla działania pracodawcy, który nalicza wszelkie obciążenia publicznoprawne od kwoty wynagrodzenia z tytułu zastępstwa radcy prawnego objętego stosownym orzeczeniem (100%), natomiast wypłaca mu kwotę 65% ściągniętych kosztów. Podstawę dla odliczenia wszelkich obowiązkowych obciążeń stanowi bowiem wynagrodzenie w wysokości wynikającej z art. 22 (4), chyba że umowa o pracę lub przepisy płacowe u danego pracodawcy stanowią inaczej.

Radca Prawny

Anna Sobczak